

-ωτος, 'presoner, esclau', pròpiament participi de perfet passiu de ἀπῆω 'jo agafo'. *Ilotisme*.

*IMÀ, 'caire d'un cingle submarí', mot marí de la costa ross., probablement de (AQUA)ĪMA 'l'aigua més profunda'. M'explicaven la gent de mar de Banyuls que «es diu *ima* quan d'aquesta part és sorra, i d'allí enllà són rocs». Les roques en qüestió deuen ser les que formen els cingles submarins, al peu dels quals hi ha la sorra; d'un costat diuen *la ima de llevant* i de l'altre, *la ima de garbí*. És, doncs, cosa semblant al que en la costa valenciana anomenen les *barbades*, i més al Nord *restinga*. Vora la costa banyulenca hi ha *L'Ima d'en Reig*, accident que té nom propi. D'altra banda el verb derivat *imejar* me'l definien: «passar (amb una barca de pesca) de la banda de la sorra». Sembla, doncs, que més estrictament *la ima* seria la banda de la sorra, que sempre és més fonda que les roques.

Per tant, com a ètmon li convé (AQUA) ĪMA 'l'aigua més pregona'. No seria admissible l'objecció que un mot tan clàssic (i menys medieval) no és d'esperar com a ètmon d'un mot romànic i més aviat local. Car el fet és que en queden rastres a la toponímia: *Serràima* designa dues localitats antigues: *Serràima*, llogaret del Baix Berguedà en la part inferior de la Serra de Pinós, i la gran pagesia de *Serràima* situada en un serrat paral·lel a la partió d'aigües entre un tributari de la Riera de Sta. Coloma i la Vall d'Arbúcies: passant per aquest serrat es veu el gran mas de *Serràima* més fondo, com tota la serreta on està edificat.

Assenyalo l'etimologia d'aquest nom en *Top. Hesp.* II, 191-2, junt amb bastants testimonis de prolongació romànica de ĪMUS: *bima* subst. fem. 'fred' a Cardona-Solsona (*quina bima fa!*, *D.Ag.*), oc. mod. *imo* «froid», que concretament és del Roergue: *imo* «temps froid et humide», «fraîcheur de l'eau» (Vayssier), concreció en la qual deu tractar-se de ĪMA TEMPERIES (o ĪMA FRIGORA, SIDERA, CAELA). Però també enllà del Pirineu li veiem aplicació marina: «*ime* f.: basse-mer» a la costa girondina (Moureau, *Patois de la Teste*). En té també a Galícia: *imos* pl., a Finisterre «keilblöcke» (= Açores *pau de varar*, *VKR* x, 211: els pals de varar van sota la nau, doncs 'pregons'.¹ Hi ha, sobretot, bastants noms de lloc (cf. Arbois de Jubainville, *Mém. de la Soc. de Ling. de P.* xi, 54ss.); n'hi ha molts en la toponímia reto-romànica dels Grisons (aplegats a *Top. Hesp.* II, 191) i preposicions aglutinades usuals allí *entadem*, *oradem*, *giudem* etc. (cf. *Diz. Rumantsch Grischun* I, 150-1); afegim-hi encara *Imburg* a Coira (Kübler, *Schw. Namenbuch*, n.º 1072; Schorta, *VRom.* VI, 51).

¹ Lab. 1840/64) porta un «*imada* f. naut. Cada esplanada de las dos que's formen en la grada a un y altre costat de la quilla, y per les quals relliscan les anguilles quant la nau se bóta al aygua; cast. *aimada*, *imada*; ll. tabulatum», mot no recollit per altres diccs. (Belv., *SLitCosta*, *D.Fa.*, *AlcM* etc.) ¿Seria un derivat (a base d'un sentit com 'capbussada') format pel gallec, on existeix *ima*? Però inspiren

desconfiança no sols la mala documentació sinó alguns altres detalls del que diu Labèrnia.

Imagenar, *imaginable*, *imaginació*, *imaginar*, *imaginari*, *imaginatiu*, *imageria*, V. *imatge*

IMAN, 'sacerdot musulmà', de l'àr. *'imâm* 'cap, capítol' i 'iman', probablement per conducte del castellà.

IMANT, antigament *aimant*, provinent del ll. vg. *ADĪMANTEM, alteració del ll. ADĀMAS, ADAMANTIS, i aquest, del gr. ἀδάμας, -αντος, 'acer', 'diamant', derivat negatiu de δαμάω 'jo domo', 'venço', amb el sentit primitiu de 'indomable, dur'; originàriament el nom de l'iman i el del diamant són una mateixa paraula, aplicada a les dues pedres per la duresa de totes dues; *diamant* antiga variant fonètica de *a(d)imant*, resultà d'aquesta, alhora per metàtesi de les vocals i per influència d'altres mots en *dia-* (com *diadema*, *diàfan* etc.). □ 1.ª doc.: *asamant* tant amb un sentit com en l'altre, S. XIII, R. Llull; *diaman(t)* 1385; *diamà* com a nom de la pedra preciosa ja c. 1460, Jo. Martorell.

«Mils sta castedat en legesa, que luxúria en bellesa, e mils canta lo gall en la alba que malvat clergue luxuriós e avar en la sgleya, e més val lo *azamant* en l'agulla que lo saffir en l'anell de aur», Llull (*Merav.* VI, § 2, Ag. I, 175 = *lo saman* --- *NCL.* II, 68); «en l'*azamant* — dix lo philosoph — ha Déus posada tanta de simplicitat de terra, que lo ferre ha apetit a aquell, e per açò l'*azamant* mou a si lo ferre, per gran influència de simplicitat de terra que no ha en negun dels altres metalls --- e axí com lo ferre ha apetit a l'*azamant* per ço car en l'*azamant* ha major simplicitat --- enaxí l'*azamant* ha major apetit a tirar a si lo ferre que l'aur ni l'argent --- e Déus, com hom fa contra sa natura, és-li pus contrari que no seria l'*azamant* al ferre --- Sényer — dix Fèlix — ¿mou-se la virtut del *azamant* al ferre o mou-se la virtut del ferre a l'*azamant*? --- l'*azamant* ha virtut per la qual la agulla se gira a la tremuntana e a migjorn, e l'*azamant* és tan forts en sa sequetat, que no'l pot lo foc fondre, lo qual foc fon lo ferre; e com l'*azamant* és en major virtut que'l ferre, per açò ---», id. (id. I, 179-80, = *l'asaman*, *NCL.* II, 72).

La forma *ADĪMANTEM degué ser causada per la llei de les vocals breus internes en llatí, i d'aquí sortiren l'oc. ant. *azimant* i el fr. *aimant* (avui *aimant*), del qual es degueren pendre el cat. *imant*, cast. *imán* [1495] i port. *imã*; en català per a la pedra magnètica s'havia usat sempre *caramida* (que és encara l'única forma registrada per *DTO.* tardà que usurpa el nom d'À. Marc); i Careta la cita en un poetastre, per això no hi ha notícia disponible d'*iman(t)* fins a Lacav. (tot preferint encara *caramida*).

Diamant ve d'un *diamas*, *-antis*, que ja figura en tabelleis o làmines d'excecració llatines (Jeanneret, p. 119), i degué néixer com una corrupció vulgar llatina del ll. vg. **adimas*, *-antis*, en la qual la metàtesi